

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

עמ"ש 44734-01-24 פלוגית נ' פלוגית ואח'
עמ"ש 40942-01-24 פלוגית ואח' נ' פלוגית ואח'

לפני כב' השופט יעקב פרסקי – אב"ד
כב' השופטת גאולה לוין
כב' השופטת פאני גילת כהן

המערערת
בעמ"ש 44734-01-24
פלוגית (ש.י.)
באמצעות ב"כ עו"ד שלמה הניה

המשיבה בעמ"ש 40942-01-24

המשיבים
בעמ"ש 44734-10-24
1. פלוגית
2. פלוגי
3. פלוגית
4. פלוגית
5. פלוגית
כולם באמצעות ב"כ עו"ד רמי מור
המערערים בעמ"ש 40942-01-24

המשיבים
בעמ"ש 44734-01-24
ובעמ"ש 40942-01-24
6. פלוגית
באמצעות ב"כ עו"ד יגאל מזרחי

7. פלוגית (קטינה)
באמצעות אמה ואפוטרופסיתה הטבעית הגב' ...
באמצעות ב"כ עו"ד אדוה עשור

8. האפוטרופוס הכללי במחוז דרום

9. אלמוני

....

ובעניין עזבוך המנוח:

פסק דין

השופטת פאני גילת כהן:

האם בדין פסל בית המשפט לענייני משפחה ארבע מתוך שש צוואות שעשה המנוח ז"ל בחייו בין השנים 2016-2020 וביטל שני הסכמי הלוואה והסכם לחיים משותפים שנחתמו על ידו וע"י הגב' ש.י.; והאם היה על בית המשפט לפסול גם את צוואתו השנייה של המנוח, ולקבוע כי צוואתו הראשונה על רצף הזמן היא היחידה אשר משקפת את רצונו האמיתי – אלו הן השאלות שבלב פסק הדין שלפנינו.

רקע כללי והעובדות הצריכות לעניין

1. שני הערעורים המונחים לפנינו מכוונים כנגד פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה באשדוד מיום 20.11.2023 בגדרו נקבע, כי הצוואות שהניח אחריו המנוח ... ז"ל (להלן: "המנוח") מיום 04.06.2020, מיום 07.06.2018, מיום 26.10.2017 ומיום 09.07.2017 בטלות, ואילו בצוואה מיום 23.05.2017 לא נפל פגם והיא בת תוקף ומשקפת את רצונו העצמאי האחרון של המנוח. כן נקבע בפסק הדין, כי הסכם הלוואה שנחתם ע"י המנוח וגב' ש.י מיום 22.03.2018 בטל מחמת היעדר גמירות דעת מצד המנוח, כפייה, עושק והשפעה בלתי הוגנת שהופעלו עליו; וכי הסכם הלוואה הנוסף מיום 20.04.2020 וההסכם לחיים משותפים שנחתם ע"י השניים באותו מועד, אושר ע"י בית המשפט וקיבל תוקף של פסק דין ביום 06.05.2020 בטלים גם כן, משנחתמו תוך ניצול מצוקתו הפיזית של המנוח ושעה שתנאייהם גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל.

2. ערעור אחד על פסק הדין הוגש ע"י גב' ש.י, שלמען הנוחות תיקרא להלן: "המערערת"; והשני הוגש ע"י חמישה מתוך שבעת ילדי המנוח, שלמען הנוחות ייקראו להלן: "המשיבים".
3. הדיון בערעורים אוחד ובישיבה שנתקיימה לפנינו ביום 01.05.2024 הורינו על תיקון כתבי הערעור המקוריים כך שיצורף כמשיב לכל אחד מהם חליפה של אחות המנוח גב' פ.ב. ז"ל, אחת הזוכות על פי צוואותיו השנייה-השישית של המנוח, אשר ביני לבניי הלכה לעולמה והוא בנה ויורשה היחיד – מר ש.ב (משיב 9 לעיל).
- המערערים פעלו בהתאם ומר ש.ב נדרש להשיב לכל אחד מן הערעורים ועשה כן.
4. המנוח הלך לבית עולמו ביום 13.01.2021 כשהוא בן 72 לערך, גרוש ואב לשישה ילדים בגירים מנישואיו (המשיבים 1-6) ובת נוספת, קטינה, פרי קשר אחר שניהל המנוח בימי חייו (המשיב 7 המיוצגת באמצעות אמה).
5. מן המונה לפנינו עולה, כי הצדדים חלוקים באשר לאופי הקשר שנוהל בין המנוח והמערערת, עת לטענת המערערת, השניים ניהלו מערכת יחסים זוגית ואף היו הם ידועים בציבור, ואילו המשיבים 1-6 טענו, כי לא היה בין השניים קשר זוגי והמשיבה שימשה, בין השאר, כמטפלת של המנוח והייתה מונעת ממניעים כלכליים וכספיים, שבעיקרם היו פסולים.
6. בימי חייו עשה המנוח שש צוואות, השונות זו מזו בתוכנן:

הצוואה הראשונה - מיום 25.08.2016 בגדרה ציווה המנוח, כי מתוך עזבונו ישולם תחילה סך של 130,000 ₪ למערערת בערכים נומינליים וללא ריבית או הפרשי הצמדה בגין הלוואה כספית שניתנה לו על ידה ולא נפרעה. כן ציווה, כי לאחר פירעון ההלוואה כאמור תחולק יתרת העיזבון כך שבנו, המשיב 2, יקבל את רכבו בלבד, היות שקיבל לידי את עסקו של המנוח כבר בימי חייו של המנוח, ואת יתרת עזבונו, הכוללת דירה, חנות ושתי מכוניות, ציווה המנוח לשש בנותיו באופן הבא: משיבות 1, 4, 5 – 10% כל אחת; משיבות 3 ו-6 – 20% כל אחת ומשיבה 7 – 30%.

הצוואה השנייה - מיום 23.05.2017 בגדרה ציווה המנוח, כי מתוך עזבונו ישולם תחילה סך של 325,000 ₪ למערערת בערכים נומינליים וללא הפרשי הצמדה וריבית כלשהם, כפרעון של אותה הלוואה כספית אשר הוזכרה בצוואה הראשונה. כן ציווה המנוח, כי לאחר פרעון ההלוואה תחולק יתרת העיזבון בין שלוש בנותיו, כאשר הבת הקטינה (משיבה 7) תזכה במחצית ממנה

והשתיים האחרות (משיבות 3 ו-6) תזכינה ב- 10% כל אחת, וה-30% הנותרים יונחלו לאחותו הגב' פ.ב. כן צוין בצוואה, כי ארבעת ילדיו הנוספים של המנוח יזכו ב- 1 ₪ בלבד מעיזבונו כל אחד, נוכח התנהגותם המזלזלת כלפיו.

הצוואה השלישית - מיום 09.07.2017 בגדרה ציווה המנוח, כי מתוך עזבונו ישולם למערערת סך של 325,000 ₪ בערכים נומינליים וללא הפרשים הצמדה וריבית כלשהם כפרעון ההלוואה שניתנה לו על ידה, ויתרת העיזבון תחולק בין שלוש בנותיו: המשיבה 7 תזכה ב- 45% והמשיבות 3 ו- 6 תזכינה ב- 10% כל אחת; לשתי אחיותיו גב' ר.א. וגב' פ.ב. הנחיל המנוח 10% מהעיזבון לכל אחת, לאדם נוסף - מר י.א. 5% ולמערערת 10%, זאת לאור טיפולם המסור של כל אלה בו. בדומה לצוואה הקודמת, גם בצוואה זו הורה המנוח כי המשיבים 1,2,4,5 יזכו ב- 1 ₪ בלבד מעיזבונו כל אחד, עקב התנהגותם המזלזלת כלפיו.

הצוואה הרביעית - מיום 26.10.2017 בגדרה ציווה המנוח, כי מתוך עזבונו ישולם למערערת סך של 400,000 ₪ בערכים נומינליים וללא הפרשי הצמדה וריבית כלשהם כפרעון ההלוואה, ויתרת העיזבון תחולק בין בתו הקטינה (משיבה 7) שתזכה ב- 40% ממנה, ובין המשיבות 3 ו- 6 שתזכינה ב- 10% ממנה כל אחת, שתי אחיותיו של המנוח (גב' ר.א. וגב' פ.ב.) שתזכינה ב- 10% ממנה כל אחת והמערערת שתזכה ב-20% ממנה. גם בצוואה זו הורה המנוח כי ארבעת ילדיו הנוספים יזכו ב- 1 ₪ בלבד מעיזבונו כל אחד עקב התנהגותם המזלזלת כלפיו.

הצוואה החמישית - מיום 07.06.2018 בגדרה צוין, כי חובו של המנוח למערערת עומד על 400,000 ₪ בהתאם להסכם הלוואה שנחתם ביניהם ביום 22.03.2018, וכי יש לפרעו בצירוף הפרשי הצמדה למדד מתוך העיזבון (בהתאם ליתרת ההלוואה לסילוק נכון למועד הפטירה), ויתרת העיזבון תחולק כך שבתו הקטינה (משיבה 7) תזכה ב- 30% ממנה, המשיבות 3 ו- 6 תזכינה ב- 10% ממנה כל אחת, שתי אחיותיו של המנוח (גב' ר.א. וגב' פ.ב.) תזכינה ב- 5% ממנה כל אחת והמערערת תזכה ב- 40% ממנה. גם בצוואה זו הורה המנוח כי ארבעת ילדיו הנוספים יזכו ב- 1 ₪ בלבד מעיזבונו כל אחד עקב התנהגותם המחפירה כלפיו והתעלמותם המוחלטת מקיומו.

הצוואה השישית והאחרונה - מיום 04.06.2020, בה הורה המנוח, כי ככל שהמערערת והוא יהיו בני זוג במועד פטירתו ויגורו תחת קורת גג אחת, הזכויות בדירתו יתחלקו באופן הבא (לאחר מכירת הדירה, סילוק הוצאות המכר וחובו למערערת):
המערערת תקבל 50% (בסה"כ – כולל החלק שהוענק לה באמצעות ההסכם לחיים משותפים), המשיבה 6 תקבל 3/20, המשיבה 3 תקבל 3/20 והבת הקטינה (משיבה 7) תקבל 4/20.
כן נקבע כי תינתן למערערת הרשות להתגורר בדירה עד לקבלת זכויותיה בה לאחר מכירתה.

בנוסף הורה המנוח, כי ככל שבעת פטירתו המערערת והוא כבר לא יהיו בני זוג, תקבל המערערת 30% מהזכויות בדירה, המשיבות 3 ו-6 תקבלנה 20% מן הזכויות כל אחת ואילו הבת הקטינה (משיבה 7) 30%.

גם בצוואה זו הורה המנוח, כי ילדיו האחרים לא יזכו במאום מעזבונו נוכח התנהגותם המחפירה כלפיו ונטישתם אותו לחלוטין, ולעומת זאת ציין, כי בחר לצוות מעזבונו למערערת כאות הוקרה והערכה למסירותה כלפיו לאורך השנים.

7. קודם לעריכת הצוואה החמישית חתמו המנוח והמערערת על שני הסכמי הלוואה: האחד, מיום 31.03.2015 בו צוין כי המנוח חב למערערת סך של 100,000 ₪ (שניתן לו על ידה על פני תקופה מצטברת של שלוש שנים) והוא מתחייב להשיב לה אותו בצירוף 4% ריבית שנתית והצמדה במועד הראשון בו יתאפשר לו לעשות כן; השני, מיום 22.03.2018 בו צוין, כי המערערת הלוותה למנוח סך של 420,000 ₪ (שניתן לו על פני תקופה מצטברת של שבע שנים), וכי ככל שהמנוח יפרע ההלוואה טרם פטירתו, לא תהא זכאית המערערת לקבלת הסך של 400,000 הנקוב בצוואה הרביעית. כן נקבע בהסכם, כי סכום ההלוואה יושב למערערת בצירוף הפרשי הצמדה למדד מיום 15.03.2018.

8. במועד עריכת הצוואה השישית, 20.04.2020, חתמו המנוח והמערערת על הסכם הלוואה שלישי בו צוין, בין השאר, כי המערערת העמידה למנוח הלוואה בסך 450,000 ₪ ביום 22.03.2018 וכי חרף הקבוע בהסכם ההלוואה השני, סכום ההלוואה יישא ריבית שנתית של 4% והפרשי הצמדה למדד. כן צוין בהסכם, כי המנוח מבקש מן המערערת שתעמיד לו הלוואה נוספת לצורך מימון ניתוח השתלה בחו"ל, כשמתוך הסך האמור העמידה כבר המערערת לרשותו סך של 100,000 ₪

והיא מתחייבת להעמיד לרשותו סך של נוסף של כ- 500,000 ₪ וסך נוסף של כ- 90,000 ₪ לצורך סילוק משכנתא וחובות נוספים של המנוח, כאשר גם הסכומים הללו יישאו ריבית שנתית של 4% והפרשי הצמדה למדד.

בנוסף נקבעו תניות בעניין מועד פירעון ההלוואה ובטוחות לפרעונה, ובתוך כך נקבע, כי עם פטירת המנוח תעמוד ההלוואה לפירעון מיידי.

באותו מועד (20.04.2020) חתמו המנוח והמערער גם על הסכם שהוכתר כהסכם ממון וחיים משותפים במסגרתו הצהירו, בין השאר, כי הם מנהלים מערכת יחסים זוגית במשך עשור ואף מתגוררים יחד כשנתיים ימים כידועים בציבור.

ההסכם אושר ביום 06.05.2020 בבית המשפט לענייני משפחה וקיבל תוקף של פסק דין (ע"י המותב שדן בהליכים קמא ונתן את פסק הדין). טרם אישור ההסכם הוצגה בפני בית המשפט הערכה גריאטרית בעניינו של המנוח מיום 07.02.2020 בה צוין, כי הוא בעל שיפוט תקין, נעדר פגיעה קוגניטיבית וכשיר לחתימה על כל מסמך. להערכה רפואית זו צורפה תעודה רפואית החתומה בידי הרופאה שביצעה ההערכה הגריאטרית מאותו מועד, ונכתב בה, כי המנוח בהכרה מלאה ובדעה צלולה, מתמצא בזמן ובמקום, אחראי למעשיו וכשיר לבצע כל פעולה משפטית שהיא.

כן צוין, כי נחתם בין המערער והמנוח גם הסכם הלוואה, אשר במרכזו התחייבות המנוח בהסכם להשיב למערער כספים, ככל שיינתנו לו על ידה.

9. ביום 13.01.2021 נפטר המנוח ולאחר פטירתו הונחו לפתחו של בית המשפט קמא חמש תובענות הנסבות סביב עיזבון המנוח ורכושו: **האחת**, בקשת המערער לקיום צוואתו השישית והאחרונה של המנוח מיום 04.06.2020 (אשר הועברה ע"י הרשם לענייני ירושה נוכח התנגדות המשיבים 1-5 לקיומה באשר הוגשה לרשם); **השנייה**, עניינה התנגדות לקיום צוואתו השישית של המנוח אשר הוגשה ע"י המשיבים 1-5 והועברה להכרעת בית המשפט ע"י הרשם לענייני ירושה; **השלישית**, עניינה התנגדות לקיום צוואתו השישית של המנוח אשר הוגשה ע"י המשיבה 6 והועברה להכרעת בית המשפט ע"י הרשם לענייני ירושה; **הרביעית**, עניינה התנגדות, שהוגשה ע"י המשיבים 1-5 במישרין לבית המשפט, לקיום צוואתו השנייה-החמישית של המנוח ומנגד עתרו לקיום צוואתו הראשונה של המנוח. **והחמישית**, עניינה עתירת המשיבים 1-5 לביטול שני

הסכמי ההלוואה שנחתמו בידי המנוח והמערערת מיום 22.03.2018 ומיום 20.04.2020 וההסכם לחיים המשותפים שנחתם בידיהם ביום 20.04.2020, אושר ע"י בית המשפט וקיבל תוקף של פסק דין, כאמור.

פסק דינו של בית המשפט קמא

10. בפסק הדין סקר בית המשפט את טענות הצדדים, ולהלן נביא את עיקרן:

לטענת המשיבים 1-5 מערכת היחסים בין המערערת והמנוח נשאה לכל אורך שנותיה אופי מניפולטיבי מצד המערערת, תוך ניצול המנוח על ידה, בפרט נוכח מצבו הרפואי והתלות שלו בה וניסיונה להשתלט על רכושו; המערערת הסיתה את המנוח כנגד ילדיו ואף גרמה לנתק ביניהם; המנוח והמערערת לא ניהלו משק בית משותף ולא צברו רכוש משותף; המערערת השתלטה על נושא הטיפול הרפואי במנוח, ואימה עליו שתעזוב אותו ביודעה שהוא זקוק לה, תוך שגרמה לו לשנות צוואותיו ולחתום על הסכמי ההלוואה וההסכם לחיים משותפים; כלל ההסכמים והצוואות נערכו בתקופה בה היה המנוח בנתק מילדיו; חובו של המנוח למערערת נופח באופן מוגזם במסגרת הסכמי ההלוואה שנכרתו ביניהם, והם נחתמו תחת השפעה בלתי הוגנת של המערערת על המנוח ובהעדר גמירות דעת שלו; המנוח לא היה כשיר נפשית לערוך ההסכמים ומשכך דינם להתבטל; בעת אישור ההסכם לחיים משותפים בית המשפט לא היה מודע לנסיבות שהובילו לעריכתו ולאופן בו נתקבלה ההערכה הגריאטרית התומכת בו ולכן אישרו; ההסכמים נחתמו בפני עו"ד שהעיד כי ראה עצמו כבא כוחה של המערערת ולא של המנוח.

טענות המשיבה 6 נסבו בעיקר סביב הנסיבות בהן נערכה הצוואה השישית וההסכמים מיום 20.04.2020; לטענתה, המערערת בודדה את המנוח מילדיו; המערערת לא ניהלה משק בית משותף עם המנוח, ניהלה קשר זוגי עם אישה, והיא אף לא הזכירה בצוואותיו של המנוח כידועה בציבור שלו; הצוואה השישית אינה משקפת את רצון המנוח, היא נעשתה מחמת אונס או איום, השפעה בלתי הוגנת של המערערת על המנוח ומעורבות פסולה שלה בעריכתה, הוראותיה בלתי מוסריות ודינן בטלות בשיטת העפרון הכחול, דהיינו ביטול כל ההוראות שבצוואה הנוגעות למערערת.

המשיבה 7, באמצעות אמה, טענה, כי יש לקבל בקשת המערערת לקיום הצוואה השישית ובכך לכבד את רצון המנוח; כי המנוח היה צלול עד לרגעי חייו האחרונים והיה פגוע מילדיו הבגירים

שניתקו הקשר עמו בעת מחלתו, התנהגו כלפיו באופן בלתי ראוי וסירבו להכיר בבתו הקטינה; כי מצבו הכלכלי של המנוח היה קשה, והמערערת הייתה היחידה שדאגה למנוח והוא כיבד והעריך אותה עד מאוד.

המערערת, מצדה, טענה, כי המנוח והיא ניהלו מערכת יחסים זוגית מאז שנת 2010 ועד מועד פטירתו, אשר הייתה מבוססת על אהבה והערכה, וכללה ויתורים רבים מצדה; כי המנוח והיא גרו יחד משך כשלוש שנים, ניהלו משק בית משותף והיא נשאה ברוב הוצאות כלכלת הבית והחזקתו השוטפת; כי המנוח היה כשיר לעריכת הצוואה האחרונה ואף התייצב בבית המשפט חודש לאחר עריכתה לצורך אישור הסכם החיים המשותפים לו צורפה הערכה גריאטרית; כי היא הייתה היחידה שטיפלה במנוח, פעלה למען קידום השתלת הכליה שלה נזקק ואף סייעה לו כלכלית בעוד ילדיו לא עשו מאום בעניין; כי היא לא נטלה חלק בעריכת צוואתו האחרונה של המנוח; כי המנוח לא היה מנותק מסביבתו, אלא ההיפך הוא נכון, ולא מתקיימים כלל המבחנים לקיומה של השפעה בלתי הוגנת; ההסכמים נחתמו תוך מודעות מלאה של המנוח ושלה על רקע השתלשלות העניינים באשר פורטה על ידה; המנוח הבין את צוואתו ואין כל עילה לפסילתה.

11. בית המשפט קמא בחן טענות המתנגדים בדבר כשרותן של הצוואות, וקבע, כי משהמתנגדים להן או לאיזו מהן זנחו טענותיהם בדבר אי כשרותו הנפשית של המנוח לערוך הצוואות, ומשהרופאה שנתנה ההערכה הגריאטרית והתעודה הרפואית בעניינו (שצורפה, כאמור, להסכם החיים המשותפים שנכרת בינו ובין המערערת), לא נחקרה אודות ממצאיה הקליניים והם לא נסתרו ע"י חוות דעת רפואית אחרת, כי אז דין טענות אלו להידחות. משכך נקבע, כי המנוח היה כשיר, מבחינה קוגניטיבית, לערוך הצוואות וההסכמים נושא הדיון שלפנינו.

משנמצא כן, נבחנו ע"י בית המשפט קמא טענות המתנגדים בעניין הפגמים בצוואות המנוח.

12. באשר לצוואה השישית – משנטען ע"י המתנגדים לקיומה כי הצוואה נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת על המנוח, החיל בית המשפט על נסיבות המקרה את המבחנים שנקבעו בהלכת מרום, ובתוך כך נקבע, כי מהמסמכים הרפואיים בעניינו של המנוח עולה, שבמועד עריכת הצוואה היה מצבו הפיזי של המנוח ירוד, והוא סבל, בין היתר, מאי ספיקת כליה סופנית ומסוכרת שלא הייתה מאוזנת; כן נקבע, כי מהירידה בהיקף טיסות המנוח לחו"ל בשנת 2020 ניתן להסיק, שמצבו הרפואי התדרדר, ושהוא לא היה עצמאי ונזקק לעזרת הזולת.

כן נקבע, כי הגם שלכאורה המנוח היה בעל רצון חופשי, מן התשתית הראייתית שהונחה לפני בית המשפט התברר, כי בשנות חייו האחרונות היה המנוח תלוי מאוד במערערת הן בשל מצבו הרפואי והן על רקע הסכסוך עם חלק מילדיו.

בעניין התלות של המנוח במערערת נתן בית המשפט משקל רב לעדותו של עו"ד עקיבא, אשר טיפל בענייניו המשפטיים של המנוח לאורך שנים רבות ואף ערך עבורו את הצוואות הראשונה עד החמישית ואת שני הסכמי ההלוואה הראשונים שנכרתו בינו ובין המערערת (בשנים 2015 ו-2018), והגיע למסקנה, כי המנוח היה תלוי במערערת באופן שפגע ברצונו החופשי וביסס פוטנציאל להשפעה בלתי הוגנת שלה עליו.

באשר לקשרי המנוח עם אחרים נקבע, כי אמנם בשנים הרלוונטיות לענייננו היה המנוח בנתק מילדיו, אך הוא לא היה מבודד מן הסביבה.

בהתייחס לנסיבות עריכת הצוואה נקבע, כי המערערת הייתה מעורבת במידה רבה בעריכתה, בהיות הצוואה פרי יוזמתה, בקבעה את זהות עורך הדין שערך אותה (שאינו עורך הדין שייצג את המנוח משך שנים רבות וערך את חמש צוואותיו הקודמות), בהכתבת חלק נכבד מהוראות הצוואה ובנשיאה בתשלום שכר הטרחה בגין עריכת הצוואה.

מסקנת בית המשפט הייתה, אפוא, כי הגם שאין בכוחה של איזו מן העילות לפסילת הצוואה עליהן נשענו ההתנגדויות לה כדי לבסס עילה עצמאית, שילוב הנסיבות האופפות את המקרה דנא והחלת הלכת "החוטם השזורים" עליהן מוביל למסקנה, כי עלה בידי המתנגדים לקיום הצוואה השישית להוכיח ברמה הנדרשת קיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוח בעת שערך את הצוואה, ודי בכך כדי לפסול אותה בכל הנוגע למערערת.

לצד זאת נדחתה עתירת המשיבה 6 לביטול חלקי של הצוואה השישית, משנפקות הדבר היא חלוקת העיזבון באופן שאינו עולה בקנה אחד עם רצון המנוח, ולכן הורה בית המשפט על פסילת הצוואה במלואה.

13. באשר לצוואות החמישית, הרביעית והשלישית נקבע, כי המנוח היה כשיר לערכן; כי הוכח שהמערערת הייתה במועד עריכתן בת זוגו והשתלטה על הטיפול בו; כי המנוח נזקק בעת ההיא להשתלת כליה וסבר שהמערערת בלבד תוכל לסייע לו בכך ולהציל את חייו. לפיכך תלותו בה הלכה וגברה, והוא ביקש לרצותה. בית המשפט רמז, כי העובדה שמהצוואה השלישית והלאה החל המנוח להורות על הורשת חלק מעיזבונו למערערת, אינה מקרית וקשורה לעיתוי בו הופנה לראשונה להשתלת כליה. הוא הדין גם בהתייחס לעובדה שמהצוואה השלישית והלאה הלך וגדל הנתח שהמנוח ציווה למערערת מתוך עיזבונו; כן ניתן משקל לכך שעל אף היותם בני זוג, המערערת לא פעלה בדומה למנוח ולא ביקשה להנחיל לו דבר מעיזבונו לו הייתה הולכת לעולמה לפניו; בנוסף נתן בית המשפט דעתו לכך שהצוואות נעשו בתכופף זו לזו.

על יסוד כל אלה הגיע בית המשפט למסקנה, כי שלוש הצוואות האמורות לא נעשו מתוך רצונו החופשי של המנוח, אלא בעקבות אונס והשפעה בלתי הוגנת עליו, בפרט נוכח תלותו במערערת, היוזקתו להשתלת כליה והיותו חפץ חיים. בראי הנסיבות שפורטו לעיל בתמצית מצא בית המשפט להחיל את הלכת "החוטים השזורים" גם על שלוש הצוואות הללו, וקבע, כי גם אם אין בכוחה של כל אחת מן הנסיבות בפני עצמה לבסס המסקנה בדבר השפעה בלתי הוגנת על המנוח מצד המערערת על המנוח בהעדר הוכחה של מעורבות אקטיבית מצדה בעריכתן, הרי שמכלול הנסיבות מצדיק מסקנה זו, ולכן הורה על פסילת הצוואות השלישית, הרביעית והחמישית שעשה המנוח.

14. באשר לצוואה השנייה הוסבר, כי ניתן להבין את הגיונה, וכי עלה בידי המערערת להוכיח שממועד עריכת הצוואה הראשונה ועד למועד עריכת הצוואה השנייה, הועברו למנוח על ידה סכומי כסף לא מבוטלים לטובת כיסוי חובותיו ומכאן בחירתו להגדיל את חלקה של המערערת בעיזבונו; כן נקבע, שניתן להבין גם את החלטת המנוח להדיר מעיזבונו חלק מילדיו, נוכח הסכסוך בינו ובין בנו שעבר גם לפסים משפטיים ובחירת חלק מילדיו לצדד בבן ולא בו. בד בבד עם זאת נקבע, כי לא הוכחה מעורבות חריגה של המערערת בעריכת צוואה זו, כי לא הוכח קיומן של נסיבות חריגות אגב עריכתה, כי לא נפל בה כל פגם, וכי לא נמצא נימוק להעדפת הצוואה הראשונה על פניה.

על יסוד האמור נקבע, כי הצוואה השנייה היא בת תוקף והיא משקפת את רצונו העצמאי האחרון של המנוח.

15. ובאשר להסכמי ההלוואה וההסכם לחיים משותפים שנחתמו בידי המערערת והמנוח - בהתייחס להסכם ההלוואה מיום 22.03.2018 נקבע, כי אמנם עלה בידי המערערת להוכיח שהועברו על ידה כספים למנוח לטובת סילוק חובותיו, ברם לא בסכום הנקוב בהסכם, ולא הוסבר הפער בין הסכומים הנקובים בהסכם ההלוואה שנערך בין המנוח והמערערת בשנת 2015 ובין הסכום הנקוב בהסכם הנדון. בית המשפט הקיש מן המסקנות אליהן הגיע בעניין תוקפן של הצוואות השלישית-החמישית, שנערכו בסמוך להסכם ההלוואה הנדון, גם לגביו, וקבע, כי במועד החתימה על ההסכם, נשלל רצונו החופשי של המנוח ביחס אליו, ודי בכך כדי לקבוע שההסכם נערך בהעדר גמירות דעת מצדו. כן נקבע, שההסכם נערך תוך ניצול מצוקת המנוח וחולשתו הגופנית וכי תנאי ההסכם גרועים מן המקובל.

לפיכך נקבע כי ההסכם מיום 22.03.2018 בטל מחמת העדר גמירות דעת של המנוח ומחמת כפייה, עושק והשפעה בלתי הוגנת שהופעלו עליו.

בהתייחס להסכם ההלוואה מיום 20.04.2020 ולהסכם החיים המשותפים מיום 20.04.2020 (שאושר ע"י בית המשפט וקיבל תוקף של פסק דין ביום 06.05.2020) הגיע בית המשפט למסקנות הזהות למסקנותיו ביחס להסכם ההלוואה הקודם, דהיינו שהם נכרתו בהעדר גמירות דעת מצד המנוח ותוך ניצול מצוקתו הפיזית כאשר תנאיהם גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל. שעה שאותו מותב אישר בשעתו את הסכם החיים המשותפים, צוין על ידו בפסק הדין, כי לו מכלול הנתונים שהונחו לפניו אגב בירור התובענות היו מונחים לפניו בשעת אישור ההסכם, הוא לא היה מאשרו נוכח הפגמים שנפלו ברצון המנוח בעת כריתתו. לפיכך הורה בית המשפט גם על ביטול הסכם ההלוואה והסכם החיים המשותפים שנערכו ביום 20.04.2020.

בית המשפט הוסיף וקבע, כי דינם של הסכם ההלוואה והסכם החיים המשותפים ביטול גם מחמת אי התקיימות התנאי המתלה שבבסיסם, מכללא, הנלמד מן הנסיבות – ביצוע השתלת הכליה במנוח; ומשהשתלה לא בוצעה בסופו של יום, ניתן לראות את שני ההסכמים כבטלים.

תמצית טענות הצדדים בערעורים

16. **לטענת המערערת**, עיקר פסק הדין ניתן על יסוד התרשמות שגויה שהובילה לטעויות יסודיות של בית המשפט קמא, לרבות ביישום הלכת מרום והלכת "החוטם השזורים", וכפועל יוצא מכך לביטול רצון המנוח; המערערת קובלת בערעורה על ממצאי הערכאה הדיונית אשר לדידה אינם עולים בקנה אחד עם העדויות השונות שנשמעו לפניו, וטוענת עוד, כי אין הם מתיישבים עם המסקנה שאליה הגיעה.

באשר לצוואה השישית נטען על ידה, כי הקביעות בפסק הדין מתעלמות מן הסתירות בגרסת המשיבים; כי הממצאים בעניין מצבו הרפואי של המנוח עובר לעשיית הצוואה אינם מתיישבים עם המסמכים הרפואיים שהוגשו כראיות בהליך קמא; כי בניגוד לקביעות בפסק הדין, המנוח היה עצמאי ובלתי תלוי במועד עשיית הצוואה, ואף לא מבודד מסביבתו, ולא התקיימו בענייניו אף אחד מן המבחנים שנקבעו בהלכת מרום, ולא הוכח קיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוח. המערערת קובלת גם על משקל היתר שניתן בפסק הדין לעדות עו"ד עקיבא ועל הפרשנות השגויה שניתנה לגרסתו ע"י בית המשפט קמא.

בהתייחס לפסילתן של הצוואות השלישית, הרביעית והחמישית טענה המערערת, כי שגה בית המשפט קמא עת פסלן כמקשה אחת בלא שניתח כל אחת מהן בנפרד ובהעדר בחינה של מצבו הפיזי והרפואי של המנוח עובר לעשיית כל אחת מהן, ותוך התעלמות מן התשתית הראייתית שהוצגה לפניו בעניין תפקוד המנוח מבחינה מוטורית וקוגניטיבית בתקופה בה עשה הצוואות, שהוא רחוק, לדידה, מהגדרת "ישיש מוחלט"; כי אין בקביעה לפיה המערערת לא הורישה מאום למנוח כדי להוות עילה לפסילת ארבע מתוך שש הצוואות שערך המנוח בימי חייו.

באשר להסכמים נטען על ידה, כי ממצאי בית המשפט קמא אינם תומכים במסקנה אליה הגיע, לפיה דין הסכמי ההלוואה והסכם החיים המשותפים ביטול. המערערת הצביעה על הסתירות בגרסת המשיבים אשר מחד טענו, כי המנוח לא נזקק להלוואות ונוצל כלכלית ע"י המערערת, אך בשלב מסוים הודו חלקית בקיומו של חוב כספי של המנוח כלפיה; לדידה, נסיבות החתימה על ההסכמים מלמדות, כי הם פרי רצונו של המנוח והם לא נעשו כלאחר יד; כי קביעות בית המשפט ביחס להסכם ההלוואה משנת 2018 נשענות על ממצאיו השגויים ביחס לצוואות שנפסלו על ידו. בהתייחס להסכם ההלוואה משנת 2020 נטען על ידה, כי בניגוד לקביעות בפסק הדין, ההסכם נחתם בפני עו"ד גל ע"י המנוח כשהוא עצמאי וצלול, וכי סכום ההלוואה הנקוב בו, דהיינו חובו של המנוח כלפיה הוכח. ובאשר להסכם החיים המשותפים נטען, הוא נתגבש משך חודשים מספר

ונערך לאחר כעשר שנות זוגיות של המנוח והמערערת, כששניהם כשירים ועצמאיים ושניהם מיוצגים. ההסכם נעשה בידיעת אחיותיו של המנוח ואחת מבנותיו (המשיבה 6) ובשקיפות מלאה ואף אושר ע"י בית המשפט לאחר קיום דיון אליו התייצבו המנוח והמערערת ובמסגרתו הוקרא ההסכם ע"י בית המשפט, והמנוח השיב לשאלות שנשאל על ידו. המערערת קובלת גם על הקביעה כי תנאי ההסכם גרועים, עת לדידה הוכח באופן ברור, שלאורך שנות הזוגיות עם המנוח היא העניקה לו רבות, והוא ביקש לגמול לה על כך. על יסוד האמור והטעויות והכשלים המהותיים אשר לטענתה נפלו בפסק הדין ויורדים לשורש העניין, עתרה המערערת לביטול הקביעות בפסק הדין ולמתן תוקף לפעולות המשפטיות שבוצעו ע"י המנוח בתקופה הרלוונטית.

בתשובתה לערעור שהוגש ע"י המשיבים 1-5 שבה למעשה המערערת על טענותיה שהובאו בתמצית לעיל והוסיפה, כי הוכח שהמנוח היה כשיר לערוך את כלל צוואותיו, וכי הן משקפות את רצונו החופשי והאמיתי; כי הממצאים העובדתיים של בית המשפט קמא נכונים ואין להתערב בהם; המערערת תיארה בתשובתה את הרקע להזדהות המשיבים 1-5 ע"י המנוח מצוואותיו המאוחרות והתייחסה למסמכים הרפואיים שצורפו על ידם לערעורם, תוך שהיא שבה על טענתה כי המנוח היה עצמאי, מודע וצלול בדעתו, וכי לא היה במצבו הרפואי עובר לעשיית הצוואות, כעולה מן המסמכים שהוצגו, כדי לגרוע מכשרותו לצוות.

17. **המשיבים 1-5 טוענים**, כי דין ערעורה של המערערת להידחות משקביעות בית המשפט קמא בכל הנוגע למצבו של המנוח שנמצא כשיש מוחלש, השפעתה הבלתי הוגנת של המערערת עליו וניצול חולשתו ותלותו המוחלטת בה נכונות ואין להתערב בהן. לדידם, כוחן של הקביעות האמורות, הן בפן העובדתי והן בפן המשפטי יפה גם לגבי הצוואה השנייה ובית המשפט שגה בכך שלא החילן עליה ופסל גם אותה. לדידם, הצוואה הראשונה היא היחידה אשר משקפת את רצון המנוח; כן נטען על ידם, כי המערערת הייתה מעורבת מאד בעשיית הצוואות ע"י המנוח (מהשנייה ועד השישית) והייתה הרוח החיה מאחוריהן, ובדין קבע כן בית המשפט קמא (אם כי בהתייחס לצוואות השלישית עד השישית ולא ביחס לשנייה); וכי הרצף ותדירות עריכת הצוואות ע"י המנוח כשבכל צוואה זוכה המערערת בנתח גדול יותר מעיזבון המנוח ביחס לצוואה שקדמה לה, מלמדים על מעורבות המערערת בעריכת הצוואות ועל ההשפעה הבלתי הוגנת שהפעילה על המנוח.

בערעורים מקדו המשיבים 1-5 טיעוניהם בעניין מצבו הרפואי של המנוח, לרבות היזקקותו להשתלת כליה והפנו לשורת מסמכים רפואיים מהשנים 2016-2017 שהונחו בפני בית המשפט קמא מהם ניתן, לשיטתם, ללמוד על תלותו של המנוח במערכת, על היות המנוח מטופל, עובר לעריכת הצוואה השנייה, במשככי כאבים נרקוטיים, ועל מצבו הפיזי והנפשי והיותו, בין השאר, מבולבל וחלש מאד. לפיכך, לשיטתם היה על בית המשפט קמא לפסול גם הצוואה השנייה, ובכך שלא עשה כן נוצרה למעשה סתירה פנימית בפסק הדין שגררה תוצאה שגויה.

המשיבים 1-5 מסכימים לביטול ההסכמים שנערכו בין המנוח והמערכת מנימוקי פסק הדין.

18. **לטענת המשיבה 6**, ערעור המערכת הוא ערעור סרק, במסגרתו מבקשת היא לתקוף ולשנות הקביעות העובדתיות של בית המשפט קמא, הגם שאין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בקביעות ממין זה אלא במקרים חריגים; המערכת לא הצביעה על פגם היורד לשורש העניין בפסק הדין, הן בהתייחס לצוואות שנפסלו והן בהתייחס להסכמים שבוטלו, ופסק הדין ניתן לאחר בחינה יסודית של העדויות והראיות ועל יסוד קביעות עובדתיות, בין השאר, בעניין מצבו הגופני של המנוח בתקופות הרלוונטיות, תלותו במערכת, העדר עצמאות ובידודו מבני משפחתו ובעניין הנסיבות בהן נערכו הצוואות; מאותם טעמים בגינם נשלל רצונו החופשי של המנוח בוטלו ובדין ההסכמים, ולכן דין ערעור המערכת להידחות.

גם באשר לערעור המשיבים 1-5 נטען על ידה, כי הוא ערעור סרק בגדרו מבקשים המערערים שם לתקוף ממצאים עובדתיים שנקבעו ע"י בית המשפט קמא בלא שעלה בידיהם להראות כי נפל בפסק הדין פגם היורד לשורש העניין או כי הקביעות בו בלתי מבוססות ומופרכות על פניהן או כי יש הצדקה לסטות מן ההלכה לפיה אי דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאים ממין אלה; לטענתה, בדין החיל בית המשפט את הלכת "החוסים השזורים" על נסיבות המקרה דנא ובדין לא פסל צוואתו השנייה של המנוח כשהרקע לנישול המשיבים 1-5 מעיזבונו הובהר היטב בפסק הדין; עוד נטען על ידה, כי אין בטענות המשיבים 1-5 בעניין גובה חובו של המנוח למערכת כדי להצדיק פסילת הצוואה השנייה.

19. **המשיבה 7** הציגה בהליך דנא עמדה שונה בתכלית מזו שהוצגה בפני בית המשפט קמא (שם לא הייתה מיוצגת, העידה בפני בית המשפט, צידדה במערכת והבהירה, כי הצוואה השישית משקפת את רצון המנוח ואת ההערכה והכרת התודה שלו למערכת על מסירותה כלפיו), ובתשובתה לערעורים היא תומכת גם כן במסקנות פסק הדין וטוענת כי הוא מנומק, מפורט וקוהרנטי, וכי שני

הערעורים עליו הם ערעורי סרק; לטענתה, המקרה דנא נמנה עם המקרים בהם לא תיטה ערכאת הערעור להתערב במסקנות הערכאה הדיונית, שעה שפסק הדין מבוסס על ממצאים עובדתיים ועל ממצאי מהימנות ועל התרשמותה הבלתי אמצעית של הערכאה הדיונית מן עדים שהעידו לפניו ובכך יש לה יתרון על פני ערכאת הערעור; לדידה, הערעורים אינם מעוררים שאלה משפטית ואינם מצביעים על טעות משפטית בקביעות בית המשפט קמא, כי אם מגוללים הטענות שנטענו בפניו, נדונו באופן מקיף ויסודי והוכרעו על ידו.

20. לטענת המשיב 9 - בפסק דינו שגה בית המשפט קמא בניתוח התמונה שהוצגה לפניו ובכך ביטל את רצון המנוח, שהיה צלול לחלוטין בעת עריכת המסמכים המשפטיים השונים, וגרם בכך עוול למערערת. המשיב 9 מצדד בערעור המערערת ומציין, כי המנוח לא רצה להוריש מאום למשיבים 1-5 כיוון שהם פגעו בו מאד לאורך השנים ולכן שינה צוואתו מעת לעת, בעוד שעם המערערת ניהל המנוח מערכת יחסים זוגית יפה ומכבדת, והיא תמכה בו כלכלית ורגשית, והייתה מסורה לו עד מאד. לטענתו, בשל הקרבה שהייתה בינו ובין המנוח, הוא מעורה היטב בפרטים ויודע, כי המנוח ביקש לדאוג למערערת ועשה כן מרצונו החופשי ומיוזמתו ואף שיתף בכך את קרוביו ובהם את אחותו המנוחה (אם המשיב); צוואתו האחרונה של המנוח משקפת, אפוא, את כוונותיו ורצונו וכך גם הסכם החיים המשותפים שנערך בינו ובין המערערת.

21. משהניסיונות להביא את הצדדים לפשרה לא צלחו בידינו, שבו הצדדים במסגרת הדיון לפנינו על טיעוניהם.

ב"כ המערערת הוסיף, כי לא היה מקום לפסול אף אחת מפעולותיו המשפטיות של המנוח, שהיה מיוצג לכל אורך הדרך; כי שתי טעויות נפלו בניתוח שעשה בית המשפט קמא: הן ביישום הלכת מרום והלכת "החוטמים השזורים", והן בקביעות לעניין מצבו הרפואי של המנוח עובר לעשיית המסמכים המשפטיים על ידו בשנת 2020. לדידו ההתדרדרות במצבו הרפואי של המנוח, כעולה מן המידע הרפואי שהונח בפני בית המשפט, החלה סביב חודש יוני 2020, לאחר שערך צוואתו השישית, הסכם ההלוואה האחרון וההסכם לחיים משותפים עמה; טעות זו נגררה לעבר הניתוח שנעשה ע"י בית המשפט בהתייחס לשלוש הצוואות המוקדמות יותר ויישומן השגוי של ההלכות עליהן בראי עובדות המקרה, שהוביל לפסילת הצוואות האמורות; יש לבחון את השתלשלות האירועים ולראות כי תוכנן של הצוואות השתנה בהתאם לה ומשקף את רצונו המשתנה של המנוח מצוואה לצוואה; בעניין ההסכמים נטען, כי לילדי המנוח לא הייתה כל זכות לתבוע ביטולם.

הסמכות לעשות זאת נתונה הייתה למנהל העיזבון, והוא לא עשה כן. ההסכמים נעשו בשקיפות מלאה. ההסכם לחיים משותפים נעשה בין שני אנשים בוגרים וכשירים, ואף שהדבר לא היה נחוץ, אחיותיו של המנוח היו בסוד העניינים וקיבלו העתקים ממנו וכך גם המשיבה 6, בת המנוח.

ב"כ המשיבה 7 הוסיפה, כי נסיבותיו החריגות של המקרה, ועשיית צוואות רבות ע"י המנוח והסכמים רבים בינו ובין המערערת בתדירות גבוהה עוררו את חשדו של בית המשפט קמא, ולכן ומתוך מטרה להגיע לחקר האמת, הוא בחן בקפידה טענות הצדדים והתשתית הראייתית שהונחה לפניו, הגיע לממצאים ברורים בפן העובדתי ומבחינת מהימנות העדים, ואין מקום להתערב בהם.

ב"כ המשיבה 6 הוסיף, כי המשיבה 6 עתרה לפסילת הצוואה השישית בלבד, הגם שעל פיה היא זוכה בנתח גדול יותר מזה שבו הייתה צפויה לזכות בצוואות הקודמות, משום שעובר לעריכתה מצבו הרפואי של המנוח היה קשה מאד, ובין השאר הוא סבל מאי ספיקת כליות סופנית ולא היה עצמאי. לכן נקבע ע"י בית המשפט קמא, ובצדק, שהוא נתון היה להשפעה בלתי הוגנת ולעושיק מצד המערערת. בנוסף, בדין נקבע, כי המערערת הייתה מעורבת בעשיית הצוואה. בהתייחס ליתר הצוואות שנפסלו נטען, כי על אף שהמשיבה 6 לא עתרה לפסילתן, יש להותיר קביעות בית המשפט על כנן, משאין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאים שבעובדה ובמהימנות, והיות שעצם העובדה כי הן נעשו בתכוף זו לזו, כשבכל פעם הנתח בו זכתה המערערת הלך וגדל, מלמד שהן נעשו תחת השפעה בלתי הוגנת שלה, וזאת במנותק משאלת ההתדרדרות במצבו הרפואי של המנוח.

ב"כ המשיבים 1-5 הוסיף, כי שגה בית המשפט קמא בקבעו שיש לקיים את הצוואה השנייה, היות שביום בו נערכה לקה המנוח באירוע מוחי בעקבותיו אושפז בבית החולים וטופל בתרופות נרקוטיות, ואין זה מתקבל על הדעת כי דווקא באותו מועד הוא יערוך צוואה, כשם שלא מתקבלת על הדעת עריכה של שש צוואות שונות ע"י אדם אחד.

דין והכרעה

22. כפי שצוין לעיל, עפ"י פסק דינו של בית המשפט קמא דינן של ארבע מתוך שש צוואות שערך המנוח בחייו פסילה ודינם של שלושה הסכמים שנכרתו בינו ובין המערערת ביטול. הצדדים חלוקים

בשאלת כשרותן של הצוואות או איזו מהן ובשאלת תקפם של הסכמי ההלוואה והסכם החיים המשותפים שנכרתו בין המנוח והמערערת בשנים 2018 ו-2020.

לאחר עיון בכל אשר הונח לפנינו ובחינה של טענות הצדדים, באתי לכלל מסקנה, מהנימוקים שיפורטו להלן, כי דין ערעור המערערת להתקבל ואילו דינו של ערעור המשיבים 1-5 להידחות.

23. ראשית יוזכר, כי בית המשפט קמא קבע, שכשרותו המשפטית של המנוח לא נפגעה, וליתר דיוק - שמבחינה קוגנטיבית הוא היה כשיר לערוך הצוואות ולהתקשר בהסכמים נושא דיוננו.

24. באשר לצוואה השישית והאחרונה שערך המנוח - מסקנת בית המשפט בדבר פסלותה נשענת על שלושה אדנים: האחד, מצבו הרפואי-פיזי הירוד של המנוח במועד עריכתה; השני, עדות עו"ד עקיבא שייצג את המנוח משך שנים רבות לאורך חייו וסירב לערוך עבורו את הצוואה האחרונה, משחשד כי אין היא משקפת את רצונו החופשי; והשלישי, ממצאי בית המשפט בעניין מעורבות המערערת בעריכת הצוואה.

בנוסף קבע בית המשפט, כי תלות המנוח במערערת הייתה כזו שעלולה לפתוח פתח, כלשונו, להשפעה בלתי הוגנת שלה עליו. ודוק, בניגוד לטענות הצדדים או מי מהם, הגם שלצורך ניתוח נסיבות המקרה והכרעה במחלוקת בין הצדדים החיל עליהן בית המשפט את המבחנים שנקבעו בהלכת מרום, הוא לא מצא כי המסקנה המתקבלת מהחלתם היא שהצוואה השישית נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת של המערערת על המנוח, אלא שנוכח מצבו הפיזי של המנוח, מצבו המנטלי (רצונו העז בהשתלת כליה והאמונה כי בידי המערערת מצוי המפתח להגשמת משאלת לבו זו) ומעורבות המערערת בעריכת הצוואה, היה פוטנציאל להשפעה כזו שלה עליו.

כן הובהר בפסק הדין, כי גם אם לא מדובר במעורבות של המערערת בעריכת הצוואה המבססת עילה לפסילתה בהתאם להוראת סעיף 35 לחוק הירושה, עדיין עניין לנו במעורבות משמעותית של המערערת.

בהעדר עילה עצמאית לפסילת הצוואה ואף ששוכנע, כי המנוח הביע עמדתו וטרם עריכת הצוואה השישית ניהל שיח עם המערערת ועם עורך הדין שערך את הצוואה, ובלשון בית המשפט – מו"מ, וכל זאת בדיעת אחותו, שככל הנראה הייתה קרובה אליו ומעורבת בחייו בכלל ובכל הקשור

בעשיית הצוואות בפרט, מצא בית המשפט קמא להחיל על נסיבות המקרה שלפנינו את הלכת "החוטים השזורים", וקבע כהאי לישנא:

"משכך, אני קובעת שהגם שכל עילה בפני עצמה, אין בה בכדי לבסס עילה עצמאית המעידה על קיומה של השפעה בלתי הוגנת, המביאה לשלילת רצונו החופשי של המנוח שהיה כשיר לקבל החלטות וכמובן לערוך צוואה, הרי שיחסי הגומלין בין כל עילה ועילה, מביאים אותי להפעיל את הלכת 'החוטים השזורים' ולקבוע כי מכלול הנסיבות שלל את רצונו החופשי של המנוח עקב השפעה בלתי הוגנת שהופעלה על ידי המשיבה ואני קובעת כי הוכח די הצורך קיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוח שהביאה אותו לערוך הצוואה השישית כפי שנעשה בפועל".

25. לטעמי, קביעת בית המשפט לפיה חרף הממצאים בדבר כשרות המנוח לצוות, הבעת העמדה שלו בפני עורך הדין שערך הצוואה השישית, אשר לא נעשתה במחשכים ובחטף, הצוואה נעשתה ע"י המנוח תחת השפעה בלתי הוגנת של המערערת, היא קביעה מרחיקת לכת, אשר אינה נגזרת מהממצאים העובדתיים שנקבעו והיא אינה עולה בקנה אחד עם עקרון העל בדיני הירושה של חופש הציווי וכיבוד רצון המת.

ודוק, מעדות עו"ד גל שערך, בין השאר, את הצוואה השישית עולה, כי שכר הטרחה שולם לו אמנם ע"י המערערת, אך התשלום היה גם עבור הסכם ההלוואה והסכם החיים המשותפים שנכרתו בין המנוח והמערערת (כשם שהמערערת נשאה בתשלומים משותפים נוספים של השניים); כי הגם שנכתבה קודם לכן בהתאם להנחיות שניתנו לעו"ד לאחר היוועצות המנוח באחותו ובאנשים נוספים, הצוואה השישית נחתמה ע"י המנוח רק לאחר שהסכם החיים המשותפים אושר ע"י בית המשפט וקיבל תוקף של פסק דין, וכי מעמד החתימה תועד בסרטון (שהוצג בפני בית המשפט קמא).

וכך, בין השאר, העיד עו"ד:

"המנוח גם בפגישה של הצוואה עצמה ערך שינויים, כל הזמן היו שינויים ולא רק בצוואה אלא רק (כך במקור, אם כי נראה שנפלה טעות ואמור היה להיכתב "גם" – פ.ג.כ) בהסכם ממון ובהסכם הלוואה. אלו היו 5-6 חודשים של עבודה ותמיד העקרונות והתנאים שונו. גם הצוואה

עצמה שונתה ונכתבה עוד פעם ובוודאי הוא קרא והוקראה וזה צולם" (פרוטוקול הדיון מיום 19.12.2022 עמ' 62).

יזכר, כי אין חולק שכחודש ימים לפני החתימה על הצוואה השישית התייצב המנוח יחד עם המערערות בפני בית המשפט קמא לצורך אישור הסכם החיים המשותפים, בכוחות עצמו, אישר שהוא מבין תוכן ההסכם עליו חתם ואין בפרוטוקול הדיון שום תיעוד או אינדיקציה למגבלה פיזית או רפואית ממנה סבל. בנוסף, אין במסמכים הרפואיים שהוצגו בהליכים קמא ובפנינו שום אינדיקציה לכך שבמהלך אותו חודש מאז הדיון באישור ההסכם ועד החתימה על הצוואה התדרדר מצבו הרפואי והפיזי של המנוח עד כדי פגיעה בכושרו המנטלי ו/או כדי תלות שלו במערערות אשר מבחני הלכת מרום מדברים בה.

26. כידוע, בטלות צוואה מחמת השפעה בלתי הוגנת (בהתאם להוראת סעיף 30 לחוק הירושה) אינה דבר של מה בכך. על המבקש לפסול צוואה בעילה זו מוטל נטל כבד, שהרי אין המדובר בהשפעה סתם, כי אם בהשפעה בלתי הוגנת, דהיינו התנהגות בעלת גוון פסול אשר לרוב מיוחסת לנהגה עפ"י הצוואה, ומשכך נדרשת תשתית ראייתית מוצקה לצורך הוכחתה (ראו בעניין זה: ש' שילה פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה-1965 כרך ראשון (תשנ"ב), עמ' 271-269).

יפים לעניין זה דברי כב' השופט חשין בערעור (ע"א 5185/93) בעניין מרום (אף שהיה שם בדעת מיעוט):

כל אחד מאתנו, כולנו נתונים להשפעות הסובבים אותנו ולהשפעות הסביבה, והרי מעשינו נגזרים גם מאישיותנו גם מאילוצים אלו ואחרים שהחיים מעמידים לפנינו. כך הוא בחיי השיגרה וכך גם ביום זה יחיד ומיוחד כיום כתיבתה של צוואה. השפעות אלו כולן הינן מרכיב ברצונו ה'אמיתי' של אדם ואין בהן כדי לפגום ברצון. אכן, לו היה בהשפעות אלו כדי להכריע בשאלת קיומה או בטלותה של צוואה, לא היה לדבר סוף. החוק עניינו הוא בהשפעה בלתי הוגנת, לאמור, בהשפעה שאינה השפעת שיגרה – מעשה שבכל יום – אלא בהשפעה שיש בה מרכיב של אי הגינות על פי מושגינו...".

צא ולמד, כי השפעה בלתי הוגנת היא השפעה שיש בה מרכיב של אי הגינות, אשר על פי מושגים של מוסר אישי וחברתי יש בו כדי להצדיק את ביטול הצוואה. פסיקת בית המשפט העליון מבחינה בין קיומה של השפעה כשאלה עובדתית ובין אי ההגינות שבהשפעה כשאלה ערכית ונורמטיבית

(ראו למשל: ע"א 4902/91 גודמן נ' ישיבת שם בית מדרש גבוה להוראה ודיינות על שם הרב שלמה מוסאיוף זצ"ל בירושלים, פ"ד מט(2)441), ומודגש בה, כי לעולם יש להתחקות אחר יסוד בלתי מוסרי, המגדיר את ההשפעה כבלתי הוגנת.

הנה כי כן, החוק אינו פוסל צוואה שנעשתה לאחר השפעה של הנהנה על המצווה או שכנוע שלו על ידו כל עוד ההשפעה או השכנוע נעשים ללא לחץ ואיומים מפורשים או מכללא.

27. אכן, מן התשתית הראייתית שהונחה בפני בית המשפט קמא עולה, כי המנוח נזקק להשתלט כליה, וככל הנראה היתה זו משאלת לבו הגדולה. בנוסף עולה מתוכה, כי המערערת, כבת זוגו, סייעה לו בכך ופעלה במישור הבירוקרטי והרפואי על מנת לקדם עניין ההשתלה, לרבות באמצעות ניסיון לגייס כספים למימונה, הגם שלבסוף הדבר לא צלח, וההשתלה לא בוצעה; וכי מערכת היחסים בין המנוח והמערערת הייתה קרובה, יציבה וממושכת.

ראו בעניין זה, למשל, עדותו של עו"ד עקיבא דווקא, אשר ערך את חמש הצוואות הראשונות עבור המנוח ואת הסכמי ההלוואה משנת 2015 ומשנת 2018 והעיד, בין השאר, כי המערערת הייתה מעין בת בית במשרדו והיא והמנוח היו בלתי נפרדים כמעט (פרוטוקול הדיון מיום 31.01.2023 עמ' 42), עובדה אשר לא מנעה ממנו לערוך הצוואות עבור המנוח, על אף שגם לצורך עריכתן המערערת התלוותה למנוח, הסיעה אותו למשרד עו"ד והחזירה אותו ממנו; עדות מר י.א (שם, עמ' 51); ועדות גב' ט.ב.ה (שם, עמ' 58). עו"ד עקיבא ומר א. אינם צד לסכסוך בין הצדדים; יתר על כן, מר א. העיד בניגוד לאינטרס האישי שלו, משהוא נקבע כאחד הנהנים בצוואה השלישית בעוד שעל פי הצוואה השישית אין הוא יורש מאום. גם גב' ב.ה העידה בניגוד לאינטרס של בתה הקטינה (משיבה 7), אשר הנתח מעזבון המנוח בו היא זוכה עפ"י הצוואה השישית קטן יותר ביחס לזה שבקודמותיה, ויש בכך כדי לתמוך במשקלן של העדויות.

בנוסף, אין להתעלם מן האמור בתשובת המשיב 9 לערעורים באשר הוגשה לפנינו, אשר בוודאי אינו משרת את האינטרס האישי שלו, כחליפה של אחות המנוח גב' פ.ב.ז"ל, שהיא אחת הנהנות בצוואות השלישית-החמישית.

28. גם אם נקבל הקביעה לפיה בהיותו חפץ חיים השליך המנוח יהבו על המערערת, וביקש לגמול לה בהניחו שהודות לה תבוצע בגופו השתלת הכליה, איני סבורה שהוכח, כי המערערת ניצלה זאת

לרעה והשתמשה באותה תקווה של המנוח ובקירבה ששררה ביניהם כדי להשפיע עליו באופן בלתי הגון עד כדי פגיעה ברצונו החופשי והנעתו לעשות הצוואה השישית תחת אותה השפעה פסולה.

בפסיקה הובהר, לא אחת, כי כאשר הצוואה משקפת חיבה או הכרת תודה לאדם מסוים בשל עזרה שהושיט למצווה בימי חייו, אין בכך פסול, גם אם יש בכך כדי להשפיע על תוכן הצוואה (ראו למשל: ע"א 1099/90 **שילה שרוני נ' שאול שרוני**, פ"ד מז(4) 785, 794), וכי הפסול נעוץ, כאמור, באי ההוגנות שבהשפעה.

לטעמי, דווקא העובדה שבצוואה השישית ישנה התייחסות לשני תרחישים: האחד שבו בעת פטירתו, יהיו עדיין המערערת והמנוח בני זוג, והשני שבו הם לא יהיו אותה עת במערכת יחסים זוגית, כשלגבי כל אחד מהם ניתנו על ידו הוראות שונות בנוגע לחלוקת עיזבון המנוח; והעובדה שהמנוח לא נישל את כל ילדיו, כי את אלה שבית המשפט קמא שוכנע לגבי הסיבה לנישולם, ובד בבד עם זאת הוא לא ציווה מלוא עיזבונו למערערת, מטים הכף לעבר דחיית האפשרות שהצוואה היא תוצאה של השפעה בלתי הוגנת של המערערת עליו (ראו עוד בעניין זה: ש. שוחט **פגמים בצוואות** (מהדורה שלישית מורחבת), עמ' 215-213).

עוד יצוין, כי נראה שעמדת המתנגדים לקיום הצוואה השישית נשענת על הנחות וסברות גרידא, המונעות, כמובן, מאינטרס אישי של מי שנושלו לחלוטין ו/או באופן חלקי מעיזבון המנוח לטובת המערערת.

יתר על כן, דווקא העובדה שהמנוח דאג לשנות צוואותיו מעת לעת ועשה כן בסיועם של עורכי דין, בידיעת ובשיתוף הקרובים לו בהם שם מבטחו, מבססת האפשרות המסתברת יותר שהדברים נעשו בשיקול דעת ומתוך מחשבה ולא כתוצאה מכפייה ואונס.

סבורני גם, כי לא היה מקום להעדיף את גרסת עו"ד עקיבא, המבוססת על הנחה או פרשנות סובייקטיבית שלו ועל אי הנחות שהוא חש לנוכח רצון המנוח לשנות את הוראות הצוואה החמישית על פני גרסת עו"ד גל שליווה את המנוח והמערערת בחודשים שקדמו לעשיית הצוואה השישית ועריכת ההסכמים משנת 2020, ונחשפו בפניו ההתלבטויות והלוך הרוח והמחשבה של המנוח טרם עריכתם.

29. משבית המשפט לא שוכנע, כמצוין לעיל, כי עלה בידי המתנגדים לקיום הצוואה השישית להרים הנטל הרובץ לפתחם, ולהוכיח באמצעות המבחנים שהותוו בפסיקה (הלכת מרום) קיומה של השפעה בלתי הוגנת כעילה לפסילת הצוואה (בהתאם להוראת סעיף 30 לחוק הירושה), העומדת בפני עצמה, הוא אימץ את הלכת החוטים השזורים ומכוחה הורה על בטלות הצוואה.

הלכת "החוטים השזורים" נקבעה כמבחן עזר להכרעה בטענת ההשפעה הבלתי הוגנת, ומדובר למעשה במבחן המבוסס על התרשמות, דהיינו "חוטים" שונים של עילות שונות המבססים התרשמות ומסקנה לפיה גם אם מדובר בעילות נקודתיות בגדר "קצה חוט", המארג הכולל יוצר תמונה המלמדת על השפעה בלתי הוגנת.

אמנם בכל הנוגע להתרשמות מן הראיות שהוצגו לפניו יש לערכאה הדיונית יתרון על פניו, ברם עדיין, בנסיבות המקרה דנא, נוכח הממצאים העובדתיים שנקבעו ע"י בית המשפט קמא ובהתאם לעדויות שנשמעו לפניו, בפרט בנוגע לכשרות המנוח לצוות, לנסיבות עריכת הצוואה (עליהן העיד בעיקר עו"ד גל ועדותו לא נסתרה) ולטיב היחסים שהיו לו עם ילדיו הבגירים, לא היה מקום, לטעמי, להחלת ההלכה האמורה כמסלול העוקף הוכחת קיומן העצמאי של איזו מהעילות שבדין לבטלות צוואה ולפסול באמצעותה הצוואה השישית.

30. הסכנה הגלומה בהחלת ההלכה, שנקבעה ככלי עזר, כאמור, להכרעה בשאלת קיומה של השפעה בלתי הוגנת היא יצירת מדרון חלקלק ופתח להתנגדויות בחוסר תום לב מצד יורשים אך משום שהצוואה אינה לרוחם, בפרט לאור העמדה הברורה של המשפט הישראלי, שלפיה תוכן הצוואה כשלעצמו, ובכללו הדרת קרובים הוא זכות של המנוח וחלק מחופש הציווי שהוא עקרון יסודי בדיני הירושה.

באספקלריה של מדיניות משפטית ראויה, יש לנקוט גישה זהירה בהחלת ההלכה ולהגבילה למקרים מיוחדים בלבד ובכך למנוע חוסר וודאות והרחבה של עילת ההשפעה הבלתי הוגנת למחוזות בלתי ידועים (ראו עוד בעניין זה: ע' ליפשיץ ניכוח לעת זקנה כהשפעה בלתי הוגנת בעקבות הלכת החוטים השזורים, הארת דין י"ד (תש"פ), עמ' 49).

לא שוכנעתי, כי ענייננו בא בגדרם של אותם מקרים מיוחדים בהם ראוי היה להרחיב היריעה, לקבץ נסיבות כאלה ואחרות ולראותן כיצורת מארג שיש בכוחו לבסס, גם לא עפ"י מאזן ההסתברויות, ההכרעה הערכית בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת מצד המערערת כלפי המנוח, אשר שללה ממנו רצונו החופשי והובילה אותו לעשיית הצוואה השישית.

31. למעלה מן הצורך ואף שבעצם המסקנה דלעיל מתייטר למעשה הדיון בתקפן של יתר הצוואות שנפסלו או לא ע"י בית המשפט קמא יצוין, כי לא היה מקום לפסול גם את הצוואות השלישית עד החמישית, הן בפן הפרוצדורלי והן בפן המהותי.

במישור הפרוצדורלי – המשיבים 1-5 הגישו ההתנגדויות לצוואות השנייה-החמישית במישורין לבית המשפט בלא שהוגשה ע"י מאן שהוא בקשה לקיימן או איזו מהן – זאת בניגוד להוראות הסעיפים 67 ו-67א לחוק הירושה, ובניגוד להוראות תקנות 14, 17, 19-21 לתקנות הירושה, התשנ"ח-1998.

מבלי להרחיב היריעה יתר על המידה יובהר, כי לא ניתן לעקוף הוראות הדין בעניין זה, וכדי להידרש לתקפה של צוואה פלונית, עת נקודת המוצא היא שכל צוואה עומדת בפני עצמה, על המבקש לקיימה לפנות בבקשה מתאימה, בהתאם לדרישות הדין, לרשם לענייני ירושה. הרשם מחויב לפרסם דבר הגשתה ועל המתנגד לה להגיש התנגדותו לרשם וככל שהלה ימצא שנתקיים אחד מן התנאים הקבועים בסעיף 67א לחוק הירושה, יועבר על ידו התיק על כל המצורף לו להכרעת בית המשפט המוסמך.

לא ברורה, אפוא, דרך הלוחם של המשיבים 1-5, ולא ברור המקור הנורמטיבי עליו מושתתת התביעה שהוגשה על-ידם בגדרה התנגדו לארבע הצוואות האמורות.

די היה, אפוא, בפגם זה ובניסיון לעקוף הוראותיו הברורות של הדין, כדי לדחות תביעתם.

במישור המהותי – ומבלי לגרוע כמלוא הנימה מן האמור לעיל בהתייחס לכשל הפרוצדורלי יצוין, כי מסקנת בית המשפט קמא אינה עולה בקנה אחד עם ממצאי המהימנות והממצאים העובדתיים שנקבעו על ידו. מחד, מצא בית המשפט ליתן אמון מלא בעדות עו"ד עקיבא אשר ערך הצוואות האמורות, ייצג את המנוח משך עשרות שנים, היטיב להכירו, והעיד מפורשות כי הן ביטאו את רצון המנוח וכי רק עובר לעשיית הצוואה השישית וההסכמים שביקשו לערוך המנוח והמערערת בשנת

2020 התעורר חשדו בדבר המידה בה משקפת הצוואה השישית את רצון המנוח ומשכך משך ידו מעריכתה, אך מאידך מצא בית המשפט לפסול ארבע הצוואות הנדונות בהינף יד. מסקנת בית המשפט בדבר בטלות הצוואות נשענת גם על העדר ההיגיון שמצא בתוכנן ובתכיפות עשייתן, על אף שמהתשתית הראייתית שהונחה לפניו עולה, שהמנוח היה דעתן וצלול, לווה משפטית ע"י עו"ד עקיבא משך עשרות שנים, ושיתף בעניין הצוואות את בני משפחתו (בעיקר אחיותיו); על הקביעה כי הן תולדה של כוונת המנוח לרצות את המערערת בה תלה תקווה שתסייע לו בכל הנוגע להשתלת הכליה ובכך תציל את חייו, וכן על קביעה שלטעמי לא בוססה כדבעי ובמידה רבה אף עומדת בסתירה לקביעות בעניין זה אגב הניתוח המקיף שעשה בעניין תקפה של הצוואה שישית והחלת המבחנים שנקבעו בהלכת מרום, ולפיה הגם שהיה כשיר לערוך הצוואות, תלות המנוח במערערת הייתה יסודית ומקיפה עד כדי שלילת רצונו החופשי.

גם בשאלת תקפן של הצוואות האמורות החיל בית המשפט את הלכת "החוטם השזורים" בהתבסס על הנימוקים האמורים, וחרף הזהירות המתחייבת בהחלטה מהטעמים שהובאו לעיל. בעניין אחרון זה נוסף עוד, כי במקרה בו נערכו מספר צוואות, נדרשת בחינה נפרדת ביחס לכל אחת מהן בשאלת החלטה של ההלכה האמורה על מנת לברר האם במועד עריכת הצוואה הספציפית העומדת לדיון קיימות אינדיקציות לקיומה של עילת פסלות (ראו: עמ"ש (ת"א) 3695-12-22 ש' פ' נ' ב' א', פורסם במאגרים האלקטרוניים).

הנה כי כן, גם בפן המהותי לא היה מקום לקבוע, בוודאי לא כמקשה אחת ובלא דיון נפרד בכל אחת מן הצוואות, אשר ממילא, כאמור, לא הוגשה בקשה לקיימן, כי הצוואות השלישית-החמישית בטלות.

32. גם באשר לשלושת ההסכמים שבוטלו (הסכמי ההלוואה מהשנים 2018 ו-2020 והסכם החיים המשותפים משנת 2020 שאושר וקיבל תוקף של פסק דין) ובכך התקבלה למעשה תביעת המשיבים 1-5 דין הערעור להתקבל משלכתחילה לא היה, לדעתי, מקום להידרש לה. אין חולק, כי המשיבים 1-5 לא היו צד להסכמים האמורים, שכידוע נערכו בין המערערת והמנוח. אין גם חולק, כי בעת הגשת התביעה (וגם לאחר שניתן פסק הדין), לא נקבע, שהמשיבים 1-5 הם יורשי המנוח.

משכך, אין למשיבים 1-5 זיקה לעיזבון המנוח, ולמעשה אין יריבות בינם وبين המערערת ולא היתה להם זכות תביעה כנגד המערערת בשם העיזבון.

מושכלות יסוד, כי יריבות או "זכות עמידה" אזרחית היא תנאי סף להגשת תובענה אזרחית ובהעדרה, ולמצער בטרם הוכרעה באופן חלוט זהות יורשי המנוח, לא הייתה לאף אחד מיורשיו על פי דין, ועל אחת כמה וכמה למשיבים 1-5 אשר הודרו מעיזבון המנוח בחמש הצוואות המאוחרות מתוך שש הצוואות שערך בימי חייו הזכות לתבוע ביטול ההסכמים האמורים.

33. משאלה הם פני הדברים, די בכך כדי לקבל ערעורה של המערערת בנוגע לקביעה כי דין ההסכמים האמורים להתבטל.

34. למעלה מן הצורך וגם לגוף העניין יש לקבל ערעורה של המערערת מהנימוקים שהובאו לעיל בעניין תקפה של הצוואה השישית ובקליפת אגוז יוזכר, כי נקבע שהמנוח היה כשיר לעריכת ההסכמים האמורים. ההסכם משנת 2018 נערך ע"י עו"ד עקיבא, כבא כוחו של המנוח, בעוד המערערת לא הייתה מיוצגת אז, ובהמשך אף נערכה על ידו טיוטת הסכם לחיים משותפים. עו"ד עקיבא העיד לפני בית המשפט (ביום 31.01.2023), גם בהתייחס להסכמים שנערכו על ידו, ועדותו נמצאה מהימנה וקוהרנטית.

מסקנת בית המשפט קמא באשר לנסיבות עריכת ההסכם אינה מתיישבת, אפוא, עם התשתית הראייתית שהונחה לפניו.

באשר להסכמים משנת 2020 – עו"ד גל העיד בפני בית המשפט בעניין נסיבות עריכתם (ביום 19.12.2022), עדותו לא נסתרה ואף לא נקבעו ממצאים בנוגע למהימנות עדותו. מעדותו עולה, כי ההסכמים לא נעשו כלאחר יד. סוגיית השתלת הכליה וגיוס ההון הדרוש למימונה הוצפה בפניו ע"י המנוח והמערערת, והייתה חשיבה משותפת בעניין. טרם החתימה על ההסכמים התקיימו מספר פגישות שלו עם המנוח והמערערת שהשתרעו על פני תקופה בת חודשים מספר, כשהמנוח נועץ באחותו, שהייתה מעורה בפרטים ומעודכנת באופן שוטף ואף בגורמים נוספים, ורק לאחריהן ולאחר שגובש מנגנון שישקף את רצון הצדדים, נחתמו ההסכמים.

עו"ד גל תיאר את המנוח כאקטיבי בפגישות האמורות וכמי שהעיר הערות בהתייחס לתוכן ההסכמים ובהתאם להן בוצעו בהם שינויים, מעמד החתימה תועד בסרטון וכזכור – הסכם החיים המשותפים עבר תחת שבט ביקורתו של בית המשפט, אושר וקיבל תוקף של פסק דין.

בהינתן האמור, ומשהמנוח נפקד מעמנו ומסתמא לא העיד בעצמו, אך מנגד עוה"ד שערך ההסכמים הנדונים וליווה את המנוח והמערערת משך חודשים מספר החל מהשלב בו שכרו שירותיו ועד לשלב החתימה על ההסכמים, העיד באופן ברור באשר לנסיבות עריכתם, נראה כי אין בהשענות בית המשפט קמא על ראיות נסיבתיות ועל הנחות והשערות בעניין מצבו הנפשי של המנוח עקב היזקקותו להשתלת כליה עובר לחתימה על ההסכמים ו/או על העדר היגיון בהם כדי להצדיק מתן הסעד הדרסטי של ביטול ההסכמים, אשר נתבקש ע"י המשיבים 1-5 (בהעדר יריבות כאמור) ובאופן המנוגד לעקרון חופש החוזים ולאוטונומיה של הרצון הפרטי.

יוזכר שוב, כי בין המשיבים 1-5 והמנוח שרר נתק ממושך; הוא בחר לנשלם מעיזבונו והסיבה לכך אף צוינה מפורשות בצוואותיו. לפיכך, ומעבר לאינטרס המובהק שלהם בביטול הצוואות וההסכמים ברי, כי טענותיהם נשענות על סברות והשערות ולא על מידע מוצק.

עוד יאמר, כי אף שמדרך הטבע נטיית הלב היא לתור אחר ההיגיון שמאחורי מסמך משפטי כזה או אחר, הרי שבמקרה שלפנינו ראשית - ניתן למצוא ההסבר לתוכנם של ההסכמים בין המנוח והמערערת, ושנית והוא העיקר - הטעם, ההסבר או ההיגיון שמאחורי תוכנם של ההסכמים אינו השיקול המכריע על פיו יש לבחון את תוקפם.

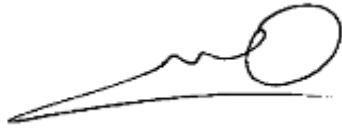
בשולי הדברים יובהר, כי לא היה מקום לקרוא לתוך ההסכמים תנאי מתלה מכללא (של השתלת הכליה), שאף הוא מהלך מרחיק לכת, אשר אינו מוצדק בנסיבות העניין בעיקר נוכח העובדה שההסכמים נערכו בידי עו"ד, שהיה חשוף לכל הלבטים ולכוונות המערערת והמנוח, ובאמצעות ההסכמים שערך ביקש לעגן המנגנון המוסכם ביניהם, וחזקה, כי ככל שהם ביקשו להתלות תוקפם של ההסכמים בהשתלת הכליה, היה מוצא הדבר ביטוי מפורש בהסכמים.

סוף דבר

35. על יסוד כל האמור לעיל אציע לחבריי לקבל ערעורה של המערערת ולדחות ערעורם של המשיבים 1-5, ולקבוע, כי צוואתו השישית של המנוח היא בת תוקף ויש לקיימה; וכי הטענות לביטול ההסכמים שנחתמו בין המערערת והמנוח נדחו בזאת. בהתאם, רשאית המערערת להגיש צו קיום הצוואה השישית לחתימת בית המשפט לענייני משפחה.

כן אציע לחבריי לחייב את המשיבים 1-5 ביחד ולחוד בהוצאות המערערת בסך כולל של 20,000

ש"ח.

פאני גילת כהן, שופטת

השופט יעקב פרסקי – אב"ד:

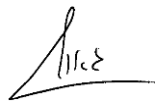
אני מסכים.

יעקב פרסקי, שופט

השופטת גאולה לוי:

אני מסכימה.

גאולה לוי, שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת פאני גילת כהן.

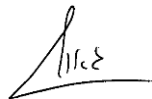
המשיבים 1-5 ישאו ביחד ולחוד בהוצאות המשיבה בסך כולל של 20,000 ₪. העירבון שהופקד על ידם, על פירותיו (בעמ"ש 40942-01-24) יועבר למערערת באמצעות בא-כוחה על חשבון ההוצאות שנפסקו לטובתה. העירבון שהופקד על ידי המערערת, על פירותיו (בעמ"ש 44734-01-24) יוחזר לה באמצעות בא כוחה.

פסק הדין ניתן לפרסום בהשמטת שמות הצדדים ופרטים מזהים נוספים.

ניתן היום ט' אדר תשפ"ה, 09 מרץ 2025, בהעדר הצדדים.

פאני גילת כהן, שופטת

גאולה לוין, שופטת

יעקב פרסקי, שופט